

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.01.2016, sp. zn. 7 Tdo 1626/2015, ECLI:CZ:NS:2016:7.TDO.1626.2015.1

Číslo: 37/2016

Právní věta: Znaky přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku může vykazovat i jednání pachatele, který prodal poškozenému pyrotechnický výrobek – petardu, patřící do kategorie 3 zábavní pyrotechniky, aniž by v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní a střeliva, účinným v době činu, Poznámka: S účinností od 4. 9. 2015 jde o ustanovení § 5 odst. 1 písm. c) a § 24 odst. 1 písm. d) zákona č. 206/2015 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi a o změně některých zákonů (zákon o pyrotechnice), přičemž odpovídající je nyní kategorie zábavní pyrotechniky F3. zjistil, zda poškozený dosáhl zákonem stanoveného věku, ačkoliv pachateli muselo být na pohled zřejmé, že věk poškozeného je pod stanovenou hranicí, pokud petarda následně při neopatrné manipulaci poškozeného v jeho ruce explodovala a on utrpěl zranění mající povahu těžké újmy na zdraví. Třebaže v takovém případě vedly k újmě na zdraví poškozeného minimálně dvě na sebe navazující okolnosti – protiprávní prodej pyrotechnického výrobku pachatelem a nesprávná manipulace poškozeného s tímto výrobkem, pachatele jako prodejce to z hlediska zásady gradace příčinné souvislosti nezbavuje trestní odpovědnosti. Prodej pyrotechnického výrobku v rozporu s právními předpisy lze totiž za uvedené situace považovat za příčinu dostatečně významnou k tomu, aby poškozenému způsobila následek (účinek) v podobě těžké újmy na zdraví. Nesprávná následná manipulace poškozeného se zakoupeným výrobkem zpravidla nemá povahu výlučné příčiny jeho újmy na zdraví.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.01.2016

Spisová značka: 7 Tdo 1626/2015

Číslo rozhodnutí: 37

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Porušení důležité povinnosti, Příčinný vztah, Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

Předpisy: § 147 odst. 1 tr. zákoník
§ 147 odst. 2 tr. zákoník

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné T. D. T. proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 9 To 295/2015, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kladně pod sp. zn. 1 T 229/2014.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 1 T 229/2014, byla obviněná T. D. T. uznána vinnou přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku a odsouzena podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody na deset měsíců s tím, že výkon trestu odnětí svobody byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen a zkušební doba byla podle § 82 odst. 1 tr. zákoníku stanovena na patnáct měsíců. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle § 229 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o uplatněných nárocích na náhradu škody.

2. Skutek spočíval podle zjištění Okresního soudu v Kladně v podstatě v tom, že obviněná dne 3. 1. 2014 ve 13.30 hod. v S., jako osoba provozující zde živnost, neověřila v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o zacházení s některými pyrotechnickými výrobky, ve znění pozdějších předpisů, věk kupující M. V., které prodala petardu, jež je zábavní pyrotechnikou kategorie 3 a nesmí se poskytovat osobám, které nedosáhly věku 21 let, přičemž tato pyrotechnika ve 14.00 hod. téhož dne M. V. při manipulaci explodovala v ruce, čímž jí způsobila těžké zranění ruky specifikované ve výroku rozsudku.

3. Odvolání obviněné, podané proti výroku o vině a trestu, bylo usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 9 To 295/2015, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

II. Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněná podala prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Krajského soudu v Praze. Výrok o zamítnutí odvolání napadla s odkazem na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. V mezích dovolacích důvodů uvedla, že zjištěným skutkem nenaplnila znaky přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Namítla, že mezi porušením zákonného ustanovení citovaného ve výroku o vině a zraněním poškozené není přímá příčinná souvislost. Vytkla, že u ní není dáno zavinění ani ve formě nevědomé nedbalosti. Obviněná se dovoláním domáhala toho, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí obou soudů a aby přikázal Okresnímu soudu v Kladně věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

5. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství se ve vyjádření ztotožnil s rozhodnutími obou soudů, označil námitky obviněné za zjevně neopodstatněné a navrhl, aby dovolání bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto. Vyjádření neobsahovalo žádnou zásadní argumentaci nad rámec odůvodnění rozhodnutí obou soudů, takže nebylo třeba předkládat ho obviněné, resp. obhájci, k případné replice.

III. Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

IV. Důvodnost dovolání

7. Nejvyšší soud shledal, že dovolání je zjevně neopodstatněné.

8. Přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví, spáchá-li uvedený čin mimo jiné proto, že

porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona.

9. Ze zákonného znaku uvedeného dikcí „způsobí“ vyplývá, že odpovědnost pachatele je z hlediska objektivní stránky trestného činu podmíněna příčinnou souvislostí mezi jeho jednáním a následkem, který má povahu těžké újmy na zdraví. Co do subjektivní stránky trestného činu se vyžaduje nedbalostní zavinění pachatele, které musí zahrnovat jeho jednání, vzniklý následek i příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem.

10. Z obsahu dovolání je zřejmé, že spornou právní otázkou je především příčinný vztah mezi jednáním obviněné a zraněním poškozené. S dovoláním lze souhlasit v tom, že mezi jednáním a následkem není „přímá“ příčinná souvislost, a to v tom smyslu, že samotný prodej petardy osobě, která nesplňovala zákonem předepsaný věk, ještě nevedl k explozi petardy v ruce poškozené a že exploze s následným zraněním vyplynula teprve z nesprávné manipulace s petardou při její aktivaci. Nicméně to, že tu není „přímá“ příčinná souvislost, nelze interpretovat tak, že tu není vůbec žádná příčinná souvislost.

11. Učení o příčinném vztahu vychází z teorie podmínky a je založeno na tom, že příčinou je každý jev, bez něhož by jiný jev vůbec nenastal nebo by alespoň nenastal tím způsobem, jakým nastal (*conditio sine qua non*). Je-li zkoumán příčinný vztah v rámci trestní odpovědnosti, pak z uvedené zásady vyplývá, že jakákoli podmínka, bez níž by následek nenastal, je příčinou v trestněprávním smyslu. Pojetí příčinnosti, které je založeno na teorii podmínky, by ovšem mohlo vést k nepřiměřeně široce vymezené odpovědnosti. Teorie podmínky je proto korigována zásadou umělé izolace jevů a zásadou gradace příčinné souvislosti. To znamená, že v příčinném vztahu je třeba izolovat jednání jako trestněprávní příčinu na straně jedné a trestněprávní následek na straně druhé. Příčinná souvislost musí být zkoumána vždy konkrétně na základě okolností daného případu a v tomto rámci je nutné zdůraznit hlavní a rozhodující příčiny, což ovšem neznamená, že jen ty jsou právně relevantní a že z rámce příčinného vztahu je možno zcela vyloučit vedlejší či podřadné příčiny. Jednotlivé příčiny nemají pro způsobení následku stejný význam a jejich odstupňování je podstatou zásady gradace příčinné souvislosti. Uplatnění této zásady se promítá do požadavku, aby jednání pachatele bylo z hlediska způsobení následku příčinou dostatečně významnou.

12. K závěru o příčinném vztahu mezi jednáním a následkem postačí, že pachatel svým jednáním vyvolal byť i jen jednu z podmínek, jež měly vzápětí následek. Příčinou následku je každá okolnost, která samostatně nebo ve spojení s jinou okolností přivedla následek. Pachatel způsobí následek, jestliže jeho protiprávní jednání je v řetězu příčin takovou složkou, bez které by k následku nedošlo nebo bez které by se jeho nebezpečí alespoň snížilo. Není rozhodné, zda jednání pachatele bylo příčinou, která byla způsobilá přivodit následek bez dalšího sama o sobě, anebo jen ve vzájemném spolupůsobení s jinou příčinou. Jednání pachatele má povahu příčiny i tehdy, když kromě něj k následku vedlo jednání další osoby nebo jiná skutečnost, jež spolupůsobila při vzniku následku, pokud jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo. Příčinná souvislost je totiž dána také v případě, že vedle příčiny, která bezprostředně způsobila následek, působila ještě další příčina. I když je jednání pachatele jedním článkem řetězu příčin, které způsobily následek, je příčinou následku také tehdy, pokud by následek nenastal bez dalšího jednání třetí osoby, avšak jednání pachatele tu musí být dostatečně významnou příčinou.

13. V posuzovaném případě bylo zranění poškozené bezprostředním důsledkem exploze, ke které došlo, když poškozená manipulovala s petardou ve snaze ji aktivovat prakticky bezprostředně po jejím zakoupení. Dalším článkem řetězu příčin bylo jednání obviněné, která petardu prodala poškozené protiprávně, tj. v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 156/2000 Sb. (ve znění účinném v době činu). Podle tohoto ustanovení se pyrotechnické výrobky uvedené na trh nesměly dodávat ani jinak poskytovat osobám, které nedosáhly věkové hranice 21 let, pokud jde o zábavní pyrotechniku kategorie 3 (což byla daná petarda). Citované ustanovení bylo zrušeno

zákonem č. 206/2015 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi a o změně některých zákonů (zákon o pyrotechnice), avšak ustanovení § 24 odst. 1 písm. d) tohoto zákona nyní upravuje prodej pyrotechnických výrobků obsahově shodně v tom směru, že je možný za podmínky dodržení věkové hranice podle § 5 odst. 1 tohoto zákona. Přitom podle § 5 odst. 1 písm. c) zákona o pyrotechnice je možné zpřístupnit pyrotechnický výrobek pouze osobě, která dosáhla věku 21 let u pyrotechnických výrobků kategorie F3 anebo získala osvědčení o odborné způsobilosti dle § 37 zákona (takové osvědčení poškozená neměla). Zmíněná legislativní změna se tedy nijak nedotýká protiprávnosti jednání obviněné.

14. Zákon podmínil prodej zábavní pyrotechniky dosažením minimální věkové hranice osob, kterým se toto zboží prodává, a zároveň tak vyjádřil protiprávnost prodeje tohoto zboží osobám nedosahujícím stanovené věkové hranice. Očividným účelem této úpravy je zaručit, aby zábavní pyrotechnika byla prodávána pouze osobám, u kterých lze předpokládat, že dosáhly takového stupně rozumové vyspělosti a životní zkušenosti, že jsou způsobilé bezpečně manipulovat s příslušným výrobkem. Jinak řečeno, účelem stanovení věkové hranice osob, jimž lze zábavní pyrotechniku prodávat, je předejít tomu, aby se příslušné výrobky dostaly do dispozice osob, které nedosahují odpovídajícího stupně rozumové vyspělosti a životní zkušenosti a u kterých je riziko nesprávné manipulace, a tím pádem i zvýšené nebezpečí vzniku zranění. U zábavní pyrotechniky té kategorie, do které spadá daná petarda, zákon stanovil nejvyšší věkovou hranici, tj. hranici 21 let, neboť se jedná o výrobky, jejichž bezpečné použití vyžaduje mimořádně vysokou míru opatrnosti a bezpodmínečné dodržení náročných pravidel manipulace s nimi. Nedodržení těchto pravidel obvykle vede k vážným následkům v podobě různých zranění osob, které vlastní manipulaci provádějí, a případně i osob, které se nacházejí poblíž. O důležitosti dodržení zmíněných pravidel bezpečné manipulace se zábavní pyrotechnikou té kategorie, do níž spadá petarda, která se v důsledku protiprávního jednání obviněné ocitla v dispozici poškozené, jasně svědčí mimo jiné to, že tu je stanovena věková hranice dokonce převyšující nabytí zletilosti podle § 30 odst. 1 obč. zákoníku účinného od 1. 1. 2014. Zároveň nelze pominout, že poškozené bylo v době činu 14 let a 3 měsíce a podle zjištění Okresního soudu v Kladně, opírajícího se o její osobní přítomnost při hlavním líčení, měla evidentně vzhled dítěte.

15. Obviněná prodala petardu poškozené, jejíž věk byl na první pohled hluboko pod stanovenou hranicí, což samo o sobě navozovalo reálné nebezpečí, že poškozená nebude s to dostat náročným požadavkům na bezpečnou manipulaci s petardou. K tomu přistupuje zjištění uvedené v odůvodnění rozsudku, totiž že petarda se při prodeji nacházela na pultě mezi ostatními výrobky bez náležitého označení a rozlišení, což vedlo k tomu, že poškozená ji mylně pokládala za dýmovnici a měla o manipulaci s ní představu, která se totálně rozcházel s požadavky na bezpečnou manipulaci s petardou.

16. Ke zranění poškozené tedy vedly dvě navazující okolnosti, a to protiprávní prodej petardy jako jednání obviněné a nesprávný postup poškozené při manipulaci s petardou. Porovná-li se význam každé z těchto okolností pro vznik zranění jako následku, pak je zřejmé, že protiprávní prodej vykazuje výrazný stupeň příčinného významu, který je dostatečný k tomu, aby jednání obviněné bylo považováno za příčinu zranění poškozené ve smyslu trestní odpovědnosti. Nesprávná manipulace poškozené neměla povahu výlučné příčiny a ve srovnání s ní nebyl protiprávní prodej nijak zanedbatelný. Význam protiprávního jednání obviněné z hlediska příčinného vztahu vyplývá z toho, že obviněná hrubě porušila povinnost, jejíž splnění mělo za účel předejít následku, ke kterému nakonec ve skutečnosti došlo, a jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví.

17. Pokud obviněná zpochybnila naplnění zákonného znaku zavinění, je nutno konstatovat, že k spáchání trestného činu, jímž byla uznána vinnou, postačí tzv. nevědomá nedbalost. Podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku je trestný čin spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel nevěděl, že svým

jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým poměrům vědět měl a mohl.

18. I kdyby se připustilo, že obviněná nevěděla, že prodej petardy poškozené je protiprávní a že z něho může vzejít těžké zranění poškozené, vědět to měla a mohla. Okolnosti prodeje jasně ukazují na to, že poškozená byla od pohledu dítětem a očividně nesplňovala věkovou hranici, jejíž splnění bylo nutné k tomu, aby jí petarda mohla být prodána. Poměry při provozování živnosti s předmětem činnosti zahrnujícím prodej zábavní pyrotechniky stavěly obviněnou do situace, v níž jí bylo zřejmé, že prodává výrobky obsahující výbušné látky nebo jejich směs, že s tím jsou spojena rizika vyplývající z nebezpečné povahy takových výrobků a že při jejich prodeji je třeba dodržovat zvláštní podmínky, omezení, povinnosti apod., které je třeba znát a dodržovat. Ze subjektivního hlediska obviněné bylo snadno předvídatelné, že prodá-li petardu dítěti ve věku nepatrně převyšujícím 14 let, bude toto dítě s petardou manipulovat nesprávně a přivodí si vážné zranění. Za tohoto stavu není nic nepřijatelného na závěru soudů o nedbalostním zavinění obviněné.

19. Právní posouzení skutku jako přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku je ve shodě se zákonem. Rozsudek Okresního soudu v Kladně není rozhodnutím, které by spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a napadené usnesení Krajského soudu v Praze není rozhodnutím, které by bylo vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

20. Nejvyšší soud proto zjevně neopodstatněné dovolání obviněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.